

Jorma Räsänen

S U K U K I R J A

Sukutieteellisten julkaisujen ilmestyminen on aina alan harrastajien keskuudessa odotettu ja mielenkiinnolla vastaanotettu tapaus. LOK Jorma Räsänen antoi TSS:n kokouksessa 27.3.1984 asiantuntevia ohjeita sukukirjan laatimista varten.

Yleistä

Sukukirjasta olisi saatava rikas ja vivahteikas tutkimus talonpoikaissuvusta tieteellisen historiankirjoituksen metodein käyttäen kaikkia olennaisia lähteitä.

Sukukirja olisi laadittava niin, että sillä olisi yleistäkin merkitystä: jos sukuhenkilö on ollut mukana yhteisissä riennoissa tai talo on paikkakunnalla, seurakunnassa, pitäjässä tai kylässä huomattavan suuri tai muuten merkittävä. Sukuhenkilön osallistuminen yhteisiin toimiin olisi selvitettävä mahdollisimman perusteellisesti. Tutustuminen valmiiseen pitäjänhistoriaan auttaa. Jos pitäjänhistoria on vasta tekeillä, olisi edullista pyrkiä yhteistyöhön historiankirjoittajan kanssa.

Ennen sukukirjan painatusta olisi syytä antaa jonkun historiantutkijan käydä luonnos ensin läpi ja sitten suorittaa mahdolliset korjaukset ja lisäykset.

Kustantajan kanssa olisi myös syytä neuvotella hyvissä ajoin ennen painatukseen ryhtymistä. Näin saadaan etukäteen tietoa painatuksen teknisestä puolesta, hinnasta, sidonnasta, paperista ja monesta

muusta tärkeästä asiasta. Tässä vaiheessa tehdyt virheet on mahdollon sitten myöhemmin korjata. Historiankirjoittajalta saa tietoja kirjan sisällöllisestä eli aineellisesta puolesta.

Suomen sukututkimusseura mielellään tutustuu myös teokseen etukäteen ja siitä on syytä sopia hyvissä ajoin. Sukukirjaa laadittaessa pitäisi historiantutkijain tapaan katsoa asiakirjoja kokonaisvaltaisesti ja lähdekriittisesti. Olisi tunnettava sukupaikkakunnan elämää kautta vuosisatojen, ihmisten elämäntyyliä ja elinolosuhteita.

Sukukirjan alkuun voisi laatia laajahkon esityksen suvun tulosta Suomeen, sukuhaarojen sijoituspaikat eri paikkakunnille ja eri vuosisatoina ja vuosikymmeninä. Sukua voidaan esitellä yleisesti: onko kyseessä puhdas talonpoikaissuku, onko joukossa joskus ollut sotilaita tai ammattilaisia tai käsityöläisiä? - Onko jossain vaiheessa sukuun tullut säätyläisiä tai joku suvun jäsen noussut säätyläiseksi? - Ovatko talot olleet suuria vai pieniä ja mitä siellä on viljelty tai karjaa kasvatettu?

Perimätietoa ja muistelmia

Jos suku on laaja, voidaan tämä osa laatia aivan eri kirjaksi. Jos suku on suppea, voidaan tämä osa sisällyttää sukukirjaan erillisenä osana.

Tämä osa on ehkä helpoin laatia. Työtä tässäkin on, sillä aineistoa saadaan vain ihmisten luona tietoa keräämällä. On kuitenkin jollain lailla helppoa sukututkimukseen verrattuna ryhtyä keräämään suvun jäsenten keskuudesta perimätietoa ja erilaisia muistelmia. Voidaan julistaa vaikka kilpailu ja antaa vaikkapa pieni palkinto parhaille keräilijöille. Keruun päättymisajankohta olisi myös varmaan paras määrittellä jo hyvissä ajoin.

Perimätiedollahan tarkoitetaan (perintätieto, traditio) sukupolvesta toiselle suullisesti periytynyttä tietoa. Samaa tarkoittaa kansanrunous suppeassa merkityksessä.

Perinne, traditio, on sukupolvesta toiseen ainakin pääkohdiltaan

muuttumattomana säilyvä tapa, käytäntö, sosiaalinen tai moraalinen normi, ajattelutapa tms. Perinteeseen kuuluu myös perimätieto.

Kansanrunous suppeassa merkityksessä kansan muistitietona säilyneet suorasanaiset tai runolliset esitykset, laajassa merkityksessä myös mm kansan tavat, uskomukset, leikit ja taitat.

Näitä pitäisi siis myös kerätä suvun keskuudesta ja niitä tallentaa eri ryhmiksi jaoiteltuna. Tämä osa voidaan kirjoittaa hyvin vapaamuotoisesti. Noudattaen yleisiä ohjeita perinätiedon keruusta olisi saatava muistiin myös ääninauhoja.

Matrikkeli nykyihmisistä

Matrikkelin määritelmänä voidaan pitää, että se on (lat.) oppilastai virkakunnan, seuran tms yhteisön jäsenluettelo, joka yleensä sisältää myös henkilötietoja.

Matrikkelissa ei juuri käytetä vapaamuotoista kerrontaa. Siihen kerätään ihmiset ja heidän henkilötietonsa, elämän vaiheensa vuosiluvuin, koulutus, luottamustehtävät, kirjallinen tai muu toiminta, harrastukset, perhesuhteet lyhyesti, ansio- ja kunniamerkit.

Matrikkeliosaa voidaan pienessä suvussa sisällyttää samaan sukukirjaan muiden tietojen kanssa. Suuressa suvussa tämä osa voi olla erillisenäkin.

Sukukirja vanhemmista ihmisistä

Tähän kirjaan tai kirjan osaan tulevat kaikki yhteiset esivanhemmat sukututkimuksen perusteella. Tiedot on hankittu sukututkimuksen keinoin ja tallennettu sukuarkistoon ja sieltä niitä tietoja nyt ryhdytään käsittelemään ja kirjoittamaan soveliaaseen muotoon. Esivanhempien tai vanhimman henkilön jälkeläisten tutkiminen on aikaa viepää hommaa ja kun kaikki on kerätty, on ratkaistava ja suunniteltava, miten aineistosta kootaan sukukirja.

Sukukirjan ihmiset esitetään tavallisesti sukutauluin siinä järjestyksessä niin kuin Suomen Sukututkimusseura suosittelee eli vanhin henkilö on taulu nro 1, hänen vanhin poikansa on taulu nro 2,

tämän vanhin poika on taulu nro 3 jne.

Sukukirjaa on syytä havainnollisestaa erilaisin tauluin: esipolvien ja jälkipolvien tauluin. Ne eivät saa kuitenkaan olla kovin pitkiä tai monimutkaisia, koska silloin havainnollisuus saatta kärsiä.

Ihmiset voidaan myös esittää sukuhaaroittain, jos suku ei ole kovin laaja, mutta kukin sukuhaara on esiteltävä aluksi.

Jos on laaja suku, jota on useissa Suomen kunnissa, voidaan tehdä niin, että yhteinen vanha historia kirjoitetaan erikseen ja sitten noin viimeiset sata vuotta kunkin pitäjän osalta erikseen.

Tässä kirjoitetaan muistiin kaikki täsmälliset tiedot sukuihmisistä: nimet, henkilötiedot, ammatit, koulutus, luottamustehtävät, kirjallinen ja muu toiminta, ansio- ja kunniamerkit, perhesuhteet, samaten kuin matrikkeliolosassa. Lisäksi voidaan käyttää vapaampaa kerrontaa, jos lähteistä löytyy aiheita sellaiseen. Silloin on kuitenkin tunnettava elämäntavat ja elinympäristö ao aikakaudella. Ei saa sattua kömmähdyksiä eikä ylikerrontaa.

"Sukututkimus liittyy yleensä kaikkeen menneisyyden selvitykseen. Siinä on oleellista tutkittavan ilmiön selittäminen ja sijoittaminen tuon ilmiön omiin, ajallisiin yhteyksiin. Tutkittavan aikakauden erikoisluonteen ja -piirteiden tuntemus on kaikelle menneen selvittämislle perusluontoinen lähtökohta. Jos tutkija tyytyy vain esim. jonkun menneisyyden henkilön pelkkään tekniseen menneisyyteen, jää kuva pintapuoliseksi. Enemmän jokainen lukija ja oman aikamme sukututkija saa irti menneisyydestä, kun hän tekee itselleen selväksi, millaisissa tapahtumaketjuissa ja silloisten ihmisten välisissä suhteissa tutkittava henkilö onkaan toiminut. Sanalla sanoen "historia" menneisyytenä on pyrittävä näkemään nykyisyytenä, sillä sitä tähän näiden veroluetteloiden tai henkikirjojen pelkkien nimien elämä itse asiassa oli - hehän kuuluivat toimivaan ja dynaamiseen maailmaan ja vain välikappaleena, lähde-merkintänä, edustavat meille liikkumattomuutta ja kerran ollutta aikaa." (Näin sanoi prof. Kyösti Kluasmaa esitelmässä Tampereen Seudun sukututkimusseuran kokouksessa 8.10.1980)

Ryhdytyn tutkimaan sukuani

Tiedot kotoa

Kotona henkilötietoja perheraamatuissa, muissa kirjoissa, kirjeissä ja satunnaisissa papareissa. - On vain haettava. - Kauppakirjoja, perunkirjoja, sukuselvityksiä, lainhuudatuksia, laskuja, kotoisia tilipapereita, kirjanpitoja, vanhoja allakoita tai kalentereita, rakennuspiirustuksia, velkakirjoja, vekseleitä, tuomiokirjoja, sakkolappuja, yleensä kaikkea, mitä yhteiselossa on ollut tai esiintynyt, niitä pitäisi olettaa löytyvän ja ryhtyä hakemaan.

Tiedot sukulaisilta

Kun tiedot kotoa on kerätty, ovat sukulaiset seuraava antoisa lähde. Sieltä voi löytyä samoja lähteitä kuin edellä mainittiin eli mitä jo kotoa löydettiin. Lisäksi vanhempi väki esim. isovanhemmat saattavat tietää ainakin yhtä polvea kauempaa asioita ja muistaa ihmisiä.

Tiedot seurakunnasta

Kun näin molemmat edelliset kohteet on tutkittu, on seuraava vaihe lähteä seurakunnasta pyytämään sukuselvityksiä ja siten selvittämään takautuvien polvien henkilöitä. -

Tiedot mikrofilmeiltä

Kun tiedot on kerätty 1850- tai 1960-luvulle saakka on seuraavana vaiheena tietojen kerääminen mikrofilmeiltä. Tämä vaihe on helpompi kuin edelliset vaiheet. Nyt ei tarvitse matkustaa mihinkään - ei ainakaan Turussa ja Tampereella. Molemmissa paikoissa on arkistoituna historiallisia lähteitä mikrofilmeillä niin paljon, että monesti ei tarvitse edes kaukolainaukseen ryhtyä. Ja jos filmejä ei paikalla olekaan, niin aina voi kaukolainata. - Ellei ole hankkinut itselleen omia rullia. Sekin saattaa olla mielekästä, jos joutuu paljon tutkimaan esim. saman seurakunnan asiakirjoja.

Kirkon asiakirjojen mikrofilmeistä on luettelo, samoin yleisarkistojen mikrofilmien käyttökopioista on olemassa luettelo. Tampereen kaupunginkirjasto/Pirkanmaan maakuntakirjastolla on luettelo kaikista kirjastossa olevista mikrofilmeistä.

Mitä tutkin suvustani

Vain nimenkantajat

Räsästen kerhossa on jouduttu pohtimaan, mitä todella tutkitaan ja mitä tietoja kannattaa ottaa muistiin ja arkistoida. Kaikkea löytyvää tietoa ei kannata ottaa. - Olemme päätyneet periaatteessa siihen, että otamme käsittelyn alle vain miehet, Räsäset tai nimensä muuttaneet miehet. Naiset eivät joudu pidemmän tutkimuksen kohteiksi Räsästen arkistoissa. Jos tytär Räsänen menee naimisiin poika Miettisen kanssa, hän tulee tästä lähin esiintymään Miettisten sukuhistoriassa. Räsäsillä hänestä on vain koko hänen perheensä eli siis mies, vaimo ja lapset henkilötietoineen.

